

Slovenski dom

Štev. 142.

V Ljubljani, v četrtek, 25. junija 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il bollettino n. 757:

Primi scontri sul confine libico-egiziano

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Azioni locali di nostri elementi avanzati al confine libico-egiziano.

In seguito ad ulteriori azioni di rastrellamento nella zona di Tobruk il numero dei prigionieri è salito a 33.000.

Nel cielo di Pantelleria nostri cacciatori hanno intercettato una formazione nemica superiore di numero e abbattuto in vittoriosi duelli, senza perdite, tre «Blenheim».

Gli aerodromi di Ta Venezia e Lucca sono stati bombardati dall'aviazione dell'Asse: In combattimento la nostra caccia di scorta ai bombardieri distruggeva 8 «Spitfire».

Un nostro aereo non è rientrato alla base.

Prvi vojni nastopi na libijsko-egiptovski meji

Vojno poročilo št. 757: Uspehi nadaljnega čiščenja pri Tobruku — Angleži o posledicah izgube Tobruka

Krajevni nastopi naših prednjih skupin na libijsko-egiptovski meji.

Po nadaljnjih očistovalnih nastopih na predelu pri Tobruku je število ujetnikov poskočilo na 33.000.

Nad Pantellerijo so naši lovci prestregli po številu večji sovražnikov oddelek ter v zmagovitih dvobojih brez izgub sestrelili tri letala vrste Blenheim.

Letalstvo osi je bombardiralo letališča v Ta Venezia in Lucca. V boju je lovsko letalstvo, ki je spremljalo bombnike, uničilo osem letal vrste Spitfire.

Eno naše letalo se ni vrnilo v oporišče.

Rim, 25. junija. s. O izgubi Tobruka prinaša angleška poluradna poročevalska agencija spomene, v kateri pravi, da v angleških vojaških krogih stvarno presoja posledice, ki jih prinaša izguba Tobruka.

guba te trdnjave. Izguba Tobruka otežuje naloge angleškega brodogojstva na Sredozemskem morju. Zaradi tega so ogrožena pota proti Malti, Cipru in Haifi. Najtežavnejši je položaj na Malti, zakaj os je zdaj gospodarica številnih letališč in bo vedno bolj omejevala Angležem možnost, da bi pošiljali s kopnih oporišč velike skupine lovcev za spremstvo konvojem, ki naj preskrbujejo otok. Odslej bodo morali ladijski sprevidi iz Aleksandrije na Malto pluti med severno afriško obalo ter med Kretom in bodo torej izpostavljeni napadom italijansko-nemškega letalstva, ki ima v rokah številna oporišča na Kreti in ob afriški obali. V londonskih vojaških krogih menijo, da je plovba iz Aleksandrije proti Malti zdaj zelo, zelo težavna.

Padec Tobruka vrh tega skrajšuje za okoli 160 km razdalje med letališči osi in med zelo važnim oporiščem v Aleksandriji. Ta razdalja je zdaj zmanjšana na nevarno število 500 km. Edina korist, ki jo bo angleška mornarica imela zaradi poraza pri Tobruku bo v tem, da ji ne bo več treba preskrbovati trdnjave, kar ni bilo brez tveganja in brez izgub. Pač pa je os dobila za nagrado preskrbovalno črto proti Tobruku. Gre za pot, ki jo je zelo težko pretrgati s površinskimi ladjami. Posrečilo bi se to samo podmornicam, če bi jih bilo precej.

Ta precej žalostna, dasi resnična slika, ki jo podaja angleška agencija, osvetljuje pomen zopetne osvojitve Tobruka, kar daje udaji še večjo resnost. Pomen, ki ga angleški vojaški krogi pripisujejo Tobruku v okviru vsega sredozemskega vojnega prizorišča, pojasnjuje bolj kakor kar koli drugega resnost porazov, ki so jih pretrpeli Angleži v puščavi in v vodah pri Pantelleriji. Dejstvo, da angleško brodogojstvo ni poseglo v obrambo Tobruka, da bi dvignilo moralo posadke, razodeva resnost izgub, ki jih je Anglija doživela v spopadih na Sredozemskem morju. Če bi bilo brodogojstvo moglo spet na morje, ne bi bilo tako važnega pomorskega oporišča prepustiti sa-

mega sebi, saj njegova izguba povzroča toliko velikih težav angleškemu pomorskemu poveljstvu. General Ritchie pa, če bi bil imel potrebna sredstva, bi bil skušal varovati Tobruk za vsako ceno vsaj tako dolgo, da bi prišla ojačenja po morju in po kopnem ali vsaj do prihoda navodil iz Londona. Odsotnost angleškega brodogojstva, nemogočega generala ter nizka morala velike posadke v Tobruku kažejo, kako hudi so udarci, ki so jih Angleži dobili na tleh, na morju in v zraku junija na sredozemskem vojnem prizorišču.

Španski tisk o pomenu posvetov med Mussolinijem in španskim zunanjim ministrom

Madrid, 25. junija. s. Španski tisk in politični krogi z največjim zanimanjem in najgloblji zaščenojem spremljajo razgovore med Ducejem ter španskim zunanjim ministrom. Poudarjajo, da je sprejem, ki ga je bil minister Sener deležen v Italiji, nov dokaz za prijateljstvo med obema državama.

Vesti 25. junija

»Kongres evropske mladine« se je z velikimi slovesnostmi končal včeraj v nemški kulturni prestolnici Weimarju. Na zboru so eno najvidnejših vlog igrali zastopniki italijanske liktorske mladine.

Bolni predsednik argentinske republike Ortiz, ki že dolgo ni opravljal poslova, je zdaj tudi uradno odstopil.

Torpedirana je bila ladja, ki je vozila v Rusijo novega tiskovnega zastopnika pri angleškem poslanstvu v Moskvi ter njegove sodelavce. Vsi so se rešili, izgnanjen je samo važen propagandni material, poroča angleško informacijsko ministrstvo.

Nekdanji angleški propagandni minister Duff Cooper je postal zdaj predsednik izvršnega odbora za notranjo varnost in notranjo obrambo v Angliji.

Tisoč novih francoskih prostovoljcev je pred nekaj dnevi odpotovalo iz Versaillesa na rusko bojišče.

Bolgarija je z vsemi silami udeležena pri sedanjem boju na življenje in smrt in ta boj najlaže podpira s popolnim naponom vseh narodnih moči v gospodarstvu ter s skrajnimi omejitvami v prehrani in porabi raznega blaga, je govoril bolgarski trgovinski minister Saharjev, ki je napovedal določitev najvišjih cen za žito, poostreval kazni za špekulante in povišanje delavskih mezd za 10%.

Brazilijska je vpoklicala rezerviste iz letnikov 1919, 1920 in 1921, vsega okoli 1500 mož. Luko v prestolnici v Rio de Janeiru so zavarovali z mrežo zoper podmornice.

Združene države kličejo palestinske Jude, ki imajo ameriško državljanstvo, naj se takoj povrnejo v Ameriko, kjer jih bodo uvrstili v vojno službo ali pa v sestavi ameriških oboroženih sil. Jude se malenkostno oglašajo. Zaradi tega je ameriški konzulat v Jeruzalemu povabil po okoliščini vse Jude, naj se prijavijo, ker bodo sicer izgubili državljanstvo. Gre za kakih 3000 Judov.

Neznani razbojniki so ubili v Indiji angleškega polkovnika Walterja z dvema drugima angleškima častnikoma, poročajo iz NewDelhija. Walter se je pripravil za potovanje v Washington, kjer je bil dodeljen zavezniškemu glavnemu stanu.

Na seji romunskega ministrskega sveta so razpravljali o organizaciji prometnih zvez s sosedi in o vprašanju zunanje trgovine.

V Urugvajju so morale oblasti skrečiti železniški promet, ker primanjkuje goriva. Prevoz živine so zmanjšali za 5 odstotkov, omejili pa so tudi potniški promet.

Za podadmirala je bil imenovan poveljnik severnozahodnega ameriškega obrambnega pasu, Charles Freeman, ki poveljuje obalnemu pasu že od julija 1940. Ta pas najbolj ogrožajo japonske pomorske in letalske sile.

Na Filipinih se obnavlja redno življenje. Japonske oblasti so že dovolile, naj se v bodoče izdajajo domačemu prebivalstvu polne dovolilnice za gibanje po vsem otoku.

Vsa posestva v Makedoniji, Traciji in Južni D-o brudži, ki so prej pripadala jugoslovanski, grški ali romunski državi ali pa osebam, ki so deželo protizakonito zapustile, preidejo v last bolgarske države. Bolgarsko ministrstvo je samo v skupnem okraju ugotovilo 100 tisoč takih posestev.

Zakon o podaljšanju neomejenih pooblastil madžarski vladi je včeraj po kratki seji sprejela madžarska poslanska zbornica.

Nove milijarde za bolgarsko vojsko

Sofija, 25. junija. s. Bolgarski finančni minister Božikov je predložil zbornici zakonski načrt, da bi dobil k proračunu za letošnje leto še izredni dodatek. Od tega kredita pojdeja 2 milijardi in 23 milijonov levov za potrebe vojnega ministrstva, 120 milijonov za vođstvo letalstva, 26 milijonov za vojno mornarico, 90 milijonov pa za delovno službo.

Isti minister je predložil še drug zakonski načrt za kredit 270 milijonov levov, ki jih potrebuje ravnateljstvo državnih železnic, da bi se ojačali železniški promet z novimi ozemlji.

Spominska slovesnost za ubitim zarskim prefektom v Rimu

Rim, 25. junija. s. V dvorani Giulio Cesare v palači Bracchi je minister za narodno vzgojo Giuseppe Bottai otvoril spominsko slovesnost v čast Veziju Oraziju, ki je padel v izpolnjevanju svojih dolžnosti kot fašist in kot vojak. K slavlju je prišla velika množica črnih sraj. V ozadju obširne dvorane je stal doprsni kip Vezija Orazija. Pri slovesnosti so bili tudi vsi fašisti stare garde ter skvadristi, ki so se ob Orazijevi strani bojevali za zmagovalne revolucije. Številni zastopniki oblasti so se udeležili spominske svečanosti, ki je po svoji ganljivosti imela značaj verskega obreda; med njimi so bili podtajnik stranke Barberini, prefekt Mugone, ki je zastopal podtajnika Buffarinija Guidija, zvezno vodstvo in vodstvo rimskega fašista, kakor je bil zastavljen tedaj, ko je Orazi ustanovil mestno zvezo. V začetku slavlja je kaplan milice mons. Rubino blagoslovil zastavo mestne zveze, ki je dobila ime po Veziju Oraziju. Minister Bottai je nato orisal gorečo mladost padlega ter v Veziju Oraziju veličal rimski fašizem, fašizem v mestu, ki je bilo končni cilj vsega fašizma; tisti rimski fašizem, ki je bil v mestu, proti kateremu so nastopali in korakali, politični fašizem, ki so ga čisto slabo razumeli.

Mladi kakor Vezio Orazi, ki so rastle v tem podnebnju, so razumeli naloge in posle vodstva, vlade, države. Odrli so se od vsega enodnevnega, posebnostnega, priložnostnega in začasnega, da so se povzpeli do naravne značajne navade v službi države. Potem je popisal kratko, a kipeče življenje Vezija Orazija v mladinskih organizacijah ter omenil, da je vodil italijansko odposlanstvo na mednarodnem vseučiliškem shodu. Bil je tudi ravnatelj zuna-

njega urada in podtajnik GUFa ter se udeležil boja na mednarodnem polju v Parizu (kjer je njegov brat bil ranjen). Potem je minister Bottai pojasnil, kako je Vezio Orazi prevzel posle zveznega tajništva v Rimu in kako je čutil potrebo, da mora organizacija zajeti ljudstvo. Bottai je opozoril še na rimske manifestacije 2. oktobra in 18. decembra 1935 in končno afriško strast, ki jo je takoj občutil kot narodno poslanstvo. Potem, ko je omenil delavnost padlega kot prefekta kot glavnega ravnatelja kinematografije, je govornik zaključil s tem, da je na padlega pokazal kot na neustrašnega skvadrista, ki je mladim čist vzor zvestobe.

Neprestane borbe za utrdbe okoli Sebastopola

Čiščenje zaledja na srednjem delu bojišča. Sklepanje obroča pri Volhovu

Hitlerjev glavni stan, 25. junija. Nemško vrhovno poveljstvo pravi v svojem včerajšnjem vojnem poročilu:

V severnem delu trdnjave Sebastopol so bili sovražni oddelki, ki so se še upirali na ozkem pasu severno od zaliva Severnaja, uničeni. Na zahodnem bojišču pred trdnjavo so nemške in romunske čete po razdrpanem in nepretrdnem ozemlju skozi hoste in grmičje vdrle v sovražnikove postojanke, ki so bile silno utrjene in zagrinjene branjen, ter se polastile drugih utrjenih naprav. Letalstvo je s hudimi bojnimi silami napadlo sovražne postojanke in topniška gnezda. Sovražnikove izgube v boju

okrog Sebastopola so od 7. pa do 22. junija narastle na 11.000 ujetnikov in 15 topov. V posameznih trdih bojih je bilo osvojenih 1014 trdnjav, izkopanih v zemlji, ter oklepnih utrd, uničenih pa je bilo 65.254 min.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča se je zmagovito nadaljevalo čiščenje boljševiskih tolp v zaledju. Na bojišču pri Volhovu je bil obroč okrog skupine sovražnih sil po hudih bojih in navzlic kar največjim težavam zaradi ozemlja še bolj sklenjen. Ponovni sovražnikovi poskusi, da bi se osvobodili, so spodleteli. V finski zalivu so nemška lahka bojna letala v krajevnih spopadih potopila eno torpedovko.

Na Malti so bile v pretekli noči spet bombardirane letalske postojanke.

Kakor je bilo objavljeno po posebnem poročilu, so nemške podmornice v Atlantiku in v obalnih vodah Severne in Srednje Amerike, strogo zastraženih po ameriskem brodogojstvu, potopile 20 sovražnih trgovskih ladij s skupno 102.000 tonami, ki so plule v spremstvu, ter eno stražno ladijco. Štiri ladje so bile hudo poškodovane po torpedih.

Ob obali Severnega morja je prištevna obrambna ladijska sestrelila eno angleško bojno letalo. Od bombnikov, ki so napadli francosko in belgijsko obalo, jih je sovražnik včeraj podnevi in ponoči izgubil devet.

Poročnik Schönert je nad nemškim zalivom dosegl svoj 19. in 20. letalsko zmago kot nočni lovec. Podpoveljnik Ludwig se je na krovu pobiralca min posebno odlikoval v boju proti angleškim motornim čolnom.

Nemška sodba o ameriških vojaških in gospodarskih načrtih glede Afrike

München, 25. junija. s. Münchensko časopisje se v svojih včerajšnjih številkah spet bavi z ameriški cilji v Afriki. Že nekaj let — pišejo »Münchener Neuste Nachrichten« — Washington, ves prepojen z Rooseveltovim imperializmom, budno gleda tudi na Afriko ter pri tem kaže zanimanje, ki ga prav nič ne opravičuje kakšna tradicija ali kak drug vzrok. Vse do izbruhov sedanje vojne se Združene ameriške države, ki so se do tedaj držale načela neumešavanja, res niso kaj bolj zanimale za afriška vprašanja. To se je videlo tudi iz tega, da so Združene države odklonile soudeležbo pri nemško-francoskih pogajanjih iz leta 1911, ki so se nanašala na Maroko in pri težnji, da se Afrika v skladu z Monroejevo doktrino mora smatrati kot dežela, ki spada k Evropi.

V sedanji drugi svetovni vojni pa so Združene države skušale okrepiti svoje postojanke glede afriškega uvoza in izvoza, predvsem s tem, da si prilaste proizvode za izdelovanje vojaških potrebščin in z odpremljenjem vojnih pošiljk v Afriko. Danes imajo Združene države možnost uveljavljati se v Afriki, in pričakovati je treba, da bodo Amerikanci po likvidaciji angleške vloge v zunanjem svetu in po begu britanskega kapitala postali lastniki najpomembnejših podjetij v Zahodni Afriki.

Zgodovina in tradicija kažeta, da Združene države nimajo nobenih življenjskih koristi na tej celini. Roosevelt zahaja v Afriko, da bi uresničil še v drugih delih sveta svoje imperialistične načrte, da bi tu delal svoje vojaške poskuse in da bi dobil britansko zapuščino. Njegov namen je v tem, da prepreči velik politični pojem »Evropa-Afrika« in da na najnižjo stopnjo omeji evropski vpliv na afriškem prostoru, ki je za velik razvoj občutljiv. Potem, ko so Združene ameriške države

izgubile velike gospodarske vire v Vzhodni Aziji in na Tihem oceanu, si hočejo prilastiti afriško gospodarstvo, zlasti gospodarstvo v Francoskem in Belgiskem Kongu ter preusmeriti afriško proizvodnjo tako, da bi izpolnjevala severo-ameriško.

List končuje svoja izvajanja s trditvijo, da bodo imperialistične težnje Združenih ameriških držav morale kloniti pred dejstvom, da bo zgodovinska zveza med Evropo in Afriko postala še tesnejša, ko bo svet pregal sanje o Rooseveltovi moči.

Trenutni položaj Anglije na gospodarskem, vojaškem in političnem področju

Rim, 25. junija. s. V angleški poslanski zbornici je državni podtajnik za kolonije Mac Millan pojasnjeval napore Velike Britanije, kako bi do v kar največji meri izkoristila možnosti svojih kolonij in posestev, da bi tako združila hude izgube, ki jih doživlja po drugih delih sveta. Povedal je, da je Anglija med vojno izgubila 60% svetovnega pridobitka cina, 90% svetovnega pridobitka kavnika, večino dobav svinca in volgrama. Prav tako je Anglija izgubila različne najvažnejše vire za preskrbo s sladkorjem, čajem in rižem. Podtajnik za kolonije je zbornico opozoril, da so v nevarnosti tudi viri za preskrbo z drugimi važnimi predmeti in bi jih tudi lahko izgubili.

Sporočil je zbornici, da so do viška pospešili pridobivanje kavnika na Ceylonu, v vzhodni in v zahodni Afriki, da bi mogli biti kos bojni porabi, dokler ne bo ameriška industrija umetnega kavnika mogla začeti z delom. Ne da bi hotel, je narisal tematen obračun glede posledic vojne, katero je angleška vlada sprožila septembra 1939, ne da bi slutila, da bo povzročila tako hude pretrse v angleškem gospodarstvu. Med spopadom je Anglija doživela, da se je podrl njen politični ugled, videla je, kako blede zvezda njene pomorske moči, katero je zdaj letalstvo končno in za vselej vrglo s prestola, izgubila je številne pokrajine svojega imperija, na glavo je postavljena vsa njena svetovna trgovina po izgubi zelo močnih stoletnih postojank na neštetihi trgih. Vojaško je tepena na vseh bojiščih, Združene države so ji vzele

anglosaksonsko prvenstvo, izgnana je iz Evrope in iz vzhodne Azije, strta zaradi grozotnih vojnih stroškov, do vratu zadolžena, obremenjena z ozemeljskimi in političnimi vknjižbami vseh vrst. Zdjaj se obupno bori, da bi se izmaknila porazu, ki bi poleg konca njene politične nadoblasti pomenil tudi nepopravljivi konec njenega bogastva. Anglija se bori za svojo perjanico in za svojo mošnjo, toda zdaj je eno in drugo kaj resno ogroženo.

Egiptovski vstaši so ubili nekega angleškega policijskega komisarja.

V Milano so bila posvetovanja med italijanskimi in nemškimi zastopniki letalske industrije o novem stikalnem postopku za izdelavo pločevine iz lahkih kovin. Ta novi postopek je zelo važen za letalsko industrijo.

Roosevelt in Churchill sta sorodnika in sicer daljna bratranca, so odkrili zdaj v Ameriki. S tem je potrjena davna domneva, ki se je rodila iz slinosti značajev. Oba moža sta dobra govornika, zagona polna, oba prizadevna in brez pomislekov, oba ljubita alkohol, lahko obljubljata, besede pa ne držita. Oba sta sebična, ljubita spletke in kažeta brezmejno ljubezen do denarja, pripominjajo k temu odkritju nemški listi.

Pri japonskem napadu na otok Vancouver (pred zahodno kanadsko obalo) sta sodelovali dve japonski podmornici, ki sta izstrelili kakih 30 granat. Pomagalo jima je tudi nekaj letal.

Vračanje pobeglih Judov na Slovaško

Budimpešta, 25. junija. s. Policija je izsledila novo tolopo Judov, ki so se specializirali zlasti v tem, da so preskrbovali svojim rojakom, ki so prišli s Slovaškega, stanovanja, stanovalne knjižice in živilske nakaznice. Mnogo Judov je policija tudi že prišla. Policijske oblasti so poleg tega nadaljevale tudi z aretacijami številnih Judov, ki so prišli s Slovaškega in ki so se potem skrivali med madžarskimi Judi po nekaterih gospodskih vilah v okolici Budimpešte se bodo v skupinah po 50 in 100 poslali nazaj slovaškimi oblastem. Prva skupina je že odpotovala proti slovaški meji.

Pri zemljiških kupčijah so tudi nesolidni posli

Zastoj na nepremičninskem trgu — Realitetne pisarne nekdanj in sedaj

Ljubljana, 25. jun.

Zemljiška knjiga kot barometer vsega poslovnega valovanja in gibanja na nepremičninskem trgu očito kaže, da so kupčije s hišami in zemljišči sedaj v poletju vidno zastale, kajti zemljiško-knjižni urad je v juniju do danes zaznamoval do 33 kupnih in sličnih pogodb za splošno vrednost 549.829 lir.

Pogodbe, ki so bile ta mesec vpisane, so starejšega datuma, dve večji datirane celo iz decembra 1940. Drugače je bilo prodanih nekaj zemljiških parcel na periferiji mesta in v bližnji okolici. Razmeroma nizke so cene gozdnih parcelam, ko so se druge dvignile za več kot 100%. Zadnje dni je zemljiška knjiga izvedla nekatere zanimive prenosne lastninske pravice na kupce, tako:

Hauschild Izidor in Marija, posestnika Ljubljana-Moste, Tovarniška ulica 27, sta prodala Dagarinu Franu, posestniku v Škofji Loki, in Urbančiču Katarini, posestnici v Gornjem Logatcu, nepremičnino vlož. št. 579 k. o. Udmat (hiša št. 27 v Tovarniški ulici in vrt) za 180.000 takratne dinarske valjave ali za 68.400 lir.

Gregorčič Josip, posestnik, Ljubljana, Miklošičeva cesta 17, je prodal Grablovcu Josipu, slaščičarskemu podjetniku, Ljubljana, Miklošičeva c. št. 17-III., parcelo št. 686-4 kat. obš. Kašelj v izmeri 1000 kv. m za 17.500 lir. Kvadratni meter je bil po 17,50 lir.

Lončar Justina, posestnica in zasebna uradnica, Ljubljana, Ravnikarjeva ulica 5, je prodala Tomažu Kvasu, posestniku, Ljubljana-Moste, Ciglarjeva ul. št. 37, in njegovi ženi Amaliji nepremičnino vlož. št. 99 kat. obš. Petersko predmestje II. del (hiša št. 5 v Ravnikarjevi ulici in vrt) za 120.000 starih din ali za 45.600 lir.

Kdo vse je vpliven in odločilen na nepremičninskem trgu? Kdo daje smernice za kupčije? V prvi vrsti jasno, da so odločilni momenti in sile razpoložljivega kapitala, dalje ponudniki in interesi. Toda v zemljiških kupčijah so posebno delavne realitetne pisarne, ki morajo imeti za vse te posle in transakcije posebno, od politične oblasti podeljeno koncesijo.

Pred svetovno vojno so bile v Ljubljani pravredke take pisarne, ki bi se bavile izključno z nakupom in prodajo nepremičnin. Poslovali so takrat nekateri posebni specialisti in strokovnjaki, ki so pa pri zemljiških spekulacijah prav dobro služili in bogateli. Bili so zemljiški agentje, ki se niso silili s kako kričavo reklamo v ospredje takratnega ljubljanskega gospodarskega življenja. Takrat je živel na videz skromen in tih možiček, ki pa je bil silovit strokovnjak za hiše in parcele. Marsikoga je »okoli obrnil«. Pred svetovno vojno so se v prvi vrsti organizirale skupine podeželskih magnatov in mestnih kapitalistov, ki so posebno nakupovale večja kmečka posestva, graščine in veleposestva. Nato so razdelili po gotovem načrtu svet in začeli posebno orno zemljo kmetom na drobno prodajati. Velikanske dobičke so grabili v svoj žep. Ostale pa so jim graščine skoraj zastoj.

Po vojni, posebno v zadnjem desetletju, je bilo v Ljubljani odprtih mnogo koncesioniranih realitetnih pisarn, takole okoli petnajst. Kako te pisarne poslujejo? To pač zna presoditi in prečeti fiskus, ki jim predpisuje višino pridobinskih davka. Poleg koncesioniranih obstojajo tudi od oblasti nepotrjene, zakonite, a tudi primerno dobro službe poslovalnice. Na nepremičninskem trgu pa se vrti tudi čeden trop tekačev in agentov, ki se vsak dan peha jo v potu svojega obraza za skromno provizijo, kajti mastnejši delež provizije pripade velikim in izvežbanim strokovnjakom.

Kakor povsod, nastajajo tudi na nepremičninskem trgu zaradi kupelj in provizij difference, hudi spori, trde pravde, tožbe, strastni prepiri, a tudi kazenske afeze.

Zadnji čas zanima sodišče daljša afera o prodaji nekega zemljišča v okolici. V to afero je zapleten neki Drago, ki je v življenju mnogo preizkusil. V gotovi dobi po vojni je užival v našem gospodarskem svetu celo položaj — milijonarja. Usoda ga je tepla že prej, da se je seznanil s kazenskimi paragrafi. Bil je že kaznovan zaradi obrtne prevare in ponarejanja listin. Sedaj mu je državni tožilec naprtil obtožbo zaradi prestopka prevare. Kako to? Drago kot posloven človek zavrže obtožbo!

Drago je letos januarja posredoval — sam

Zadnji dnevi umetniške razstave kiparja Franceta Goršeta in slikarja Mihe Maleša v Jakopičevem paviljonu potekajo. Zaradi splošnega zanimanja za to pomembno razstavo sta se umetnika odločila, da podaljšata razstavo nepreklicno do konca t. m., tako da si jo lahko ogledajo tudi tisti, ki do sedaj še niso imeli prilike. — Razstavo, ki je žela že toliko uspeha, toplo priporočamo! Odprta je ves dan. Izmed vsakih 50 obiskovalcev eden prejme (žreb) po eno umetnino brezplačno, ki je na ogled v razstavnih prostorih.

pravi drugače — pri nakupu gozdne parcele v izmeri 2000 kvadr. metrov za nekega interesenta, ki mu je obljubil in zagotovil običajno 2% provizijo. Zatrjeval je naposled, da je kupčija že sklenjena, pogodba podpisana in da je Jerneju plačal za parcelo 40.000 lir, v resnici pa le 25.000 lir, tako da je Drago poleg čedne provizije spravil v žep še 16.000 lir. Pozneje je prodajalec izvedel za Dragovo mahinacijo, zahteval od njega še 16.000 lir in ga nato ovadil sodišču zaradi prevare. Drago je fingiral, da je svet lastnik prodal po 20.500 lir kvadrat. meter, ko ga je dejansko prodal po 12.150 lir.

Posredovalec Drago je že v preiskavi podudarjal, da je stvar prodaje gozda popolnoma ci-

Novice iz Države

V Padovi je policija prišla Valterja Lütkeja, ki ga je zasledovala nemška policija zaradi dvojne umora in roba. Lütke je februarja meseca umoril v neki vili v bližini Berlina neko 36letno žensko in njeno 17letno mater. Morilec je ušel z denarjem 100.000 RM na Dunaj, od tod pa pobegnil čez italijansko mejo v Udine. Kr. karabinerji ga za kmalu prišli, četudi se je skrival pod tujim imenom. Pri aretaciji je imel le še 74 lir.

Nadškof Margotti iz Gorizije se je vrnil iz Rima, kamor je odšel pred dnevi.

Izredno sodišče je zadnje dni izreklo več strogih kazni za prekrške proti zakonu o pobijanju spekulacije. Tako je obsodilo Bozzeda Romana in Guili Angela iz Castelforte pri Mantovi zaradi ponarejanja dobavne karte za zakol živine za okrog 200 stotov žive teže — prvega na 25 let, drugega pa na 11 let, 7 mesecev in 20 dni zapor, oba pa na poravnavo pravnih stroškov. Mesarja Festa Vincenzo iz Resuttana pri Palermu je obsodilo na 21 let zapor, ker je dajal nekaterim svojim strankam mesto določenih 10 dkg mesa 130 dkg.

Obsodba nepredvidnega strojevodja in njegovega kurjača. Neapeljsko apelacijsko sodišče je izreklo končno obsodbo strojevodja in kurjača vlaka, ki se je 31. decembra 1939 zaletel na neapeljski postaji v osebnih vlak in povzročil smrt 36 oseb, ranjenih pa je bilo 103. Strojvodja Fontana je spregledal signalno napravo, ki je kazala na »stoj«. Z vsa silo je stroj potem butnil v osebnih vlak, ki je stal na postaji. Tudi gmožna škoda je bila velika. Sodišče je spoznalo strojevodja in kurjača krivim in obsodilo prvega na 16 let ječe, kurjača pa na 10 let. — Drug tak proces je bil pred sodiščem v Bologni. 20. junija lanskega leta je strojevodja brzega vlaka dobil navodilo, naj pri izhodu iz postaje Bologna vozi počasi, dokler ne pride na prosti tir. Toda mož je takoj zapodil vlak z brzino 90 kilometrov. Na prvem ovinku je vrglo stroj s tiru, da je trčil ob vagon na sosednjem tiru. Dve osebi sta bili mrtvi, 17 pa ranjenih. Strojvodja je dobil 3 leta in 6 mesecev strogega zapor.

V bolnišnici v Benetkah se zdravi 14letni Franc Tomazin, stanujoč v Sangerelamo, ki je doživel zaradi svoje strasti do pticv nasrečo, zaradi katere leži zdaj bolan v življenjski nevarnosti. Fantič je namreč splezal na glavna vrata bazilike S. Maria Gloriosa dei Frari, kjer je bilo globlje gnezdo, polno mladih golobčkov. V trenutku, ko je deček hotel vzeti iz gnezda mladič, je priletela golobica in ga začela divje kljuvati tako, da je fant izgubil ravnotežje in strmoglavil 5 metrov globoko na pločnik.

V treh vrstah...

V Srbijo je prišel na inspekcijo na sedeže nemških carinskih oblasti nemški finančni minister grof Schwering-Krosigk.

V rudniku v Pečovniku pri Celju je padel v rov in si zlomil nogo rudar Alojzij Kumar.

Pester Lloyd poroča, da se bo vrnilo v Srbijo iz nemškega ujetništva še okoli 500 častnikov, podčastnikov in vojakov.

158 kg mesa so zaplenili agenti za kontrolo cen Vis. komisarijata mesarju Ivanu Lipahu iz Zgornjega Kašlja, ki je na skrivaj zaklajl kravo, da bi prodajal meso po višji ceni nekaterim strankam.

V papirnici v Vevčah je predvčerajšnjim nenadoma nastal požar v podstrešju. Ogenj so kmalu pogasili in tako rešili tovarno.

V Paki pri št. Petru blizu Novega mesta je ptičl gad 10letno posestništvo hči Marijo Zagorec. Dekletce je teklo iz gozda, kjer je nabiralo jagode, k domačim, ki so ga takoj odpeljali v bolnišnico in mu rešili življenje.

Med vožnjo je umrl na mariborskem vlaku 55letni kleparski pomočnik Franc Pertot.

vilnopravnega značaja. Kazensko sodišče nima s to poslovno afero nobenega opravka.

Samozavestno je omenil na sodišču, da je že od doma bil strokovnjak v kupčijah z nepremičninami, lesom in živino. Pred prvo in še več let po svetovni vojni je bil lastnik velikih posestev na Notranjskem, Gorenjskem, na Koroskem in drugod. Kaj more zato, da je kot poslovni človek kupil na svoj račun od Jerneja gozd za 25.000 lir in ga nato Lojzetu prodal za 41.000 lir, saj so takrat tudi rapidno naraščale cene nepremičninam. Gozd je kupil in ga nato prodal naprej. Lepa je ta teorija! Toda prodati lasten gozd in si od kupca še dati izplačati provizijo, to ni v skladu s solidnim poslovanjem, pravijo zastopniki realitetnih pisarn.

Za proces o gozdni parceli in posredovalnini vlada v krogih nepremičninskega trga veliko zanimanje. Pravijo, da bo proces čez nekaj mesecev končan.

S Hrvaškega

Sofijski list »Dnes« prinaša v eni izmed zadnjih števil laskavo kritiko, ob priliki gledališkega gostovanja hrvaškega opernega pevalca Rudolfa Župana.

Pred nedavnim je v Zagrebu nastopil bolgarski simfonični orkester, ki je štel sto glasbenikov. Orkester je dirigiral prof. Saša Popov. Orkester je med ostalimi težkimi skladbami izvajal tudi Beethovno V. simfonijo. Navdušenje poslušalstva je bilo tolikšno, da so morali dodati še tri skladbe.

Prški list je prinesel o Hrvatih pred kratkim daljši članek, pod temle naslovom: Narod vojaških vrlin, Hrvati primerni borci proti komunizmu, Hrvaški narod v borbi za lepšo bodočnost.

Pred dnevi je nemški poslanik v Zagrebu izročil v Delavskem domu hrvaškim delavcem Führerjevo sliko kot priznanje za vestno delo v skupni borbi proti komunizmu in za zmago. Ob tej priliki je bilo izrečenih več govorov, ki so ponovno dokazali, da hočejo Hrvati še tesnejše sodelovati z bratskim nemškim orožjem. Odigranih in odpetih je bilo tudi več nemških in hrvaških skladb in pesmi.

Pretekli teden so bili na sarajevski visoki šerijatski šoli diplomski izpiti. Sarajevski zavod je najvišje te vrste v Evropi.

Pred dnevi so prispeli v Zagreb na dopust z vzhodne fronte hrvaški letalci. Vodi jih podpolkovnik Džal, katerega je nemško poveljstvo odklovalo z železnim križem pravice reda. O njegovih junstvih na vzhodni fronti smo poročali pred kratkim.

Hrvaško ministrstvo za javna dela in promet je odobrilo znaten kredit za popravila cest in drugih del v veliki župi Lašva in Glaz.

Hrvaško filatelistično društvo je priredilo veliko razstavo v Banji Luki. Čisti dohodek je društvo podarilo »Pomoči«.

Zaradi naraščajočega potniškega, predvsem pa tovornega prometa na zagrebškem kolodvoru so se oblasti odločile, da bodo oba kolodvora znatno preuredili tako, da bosta zmožna za še večji promet kot pa je zdajšnji.

Športni drobci

Prihodnjo nedeljo in ponedeljek se bosta v Zagrebu srečali nogometni enajstorici Gradjanskega in budimpeštanskega Ujesta.

4. in 5. julija pa bo zagrebška enajstorica Gradjanskega imela v gosteh švicarsko moštvo Young Boysa iz Berna. To bo povratna tekma, ki jo bo Gradjanska vrnil švicarskemu moštvo.

19. julija bo v italijanski prestolnici amatersko boksarsko prvenstvo med Italijo in Nemčijo.

Kakor poročajo bo menda le prišlo do mednarodnega boksarskega triboja med Nemčijo, Italijo in Madžarsko.

Preteklo nedeljo se je znana nogometna enajstorica dunajske Wiene priklopala do finala, ko je porazila berlinski nogometni klub Blau Weiss. V finalni tekmi, ki bo prihodnjo nedeljo se bo srečala z drugim finalistom Schalkeom 04. Tekma bo v berlinskem olimpijskem stadionu.

Kakor poročajo švedski časopisi eta padla na vzhodnem bojišču epet dva znana finka športnika. Prvi je smuški učitelj Sares, dvakratni smučarski prvak, in pa častnik Malmgren, ki je večkrat nastopil kot srednji napadalec v finski nogometni enajstorici.

Na Hrvaškem so že naredili prvo letošnje tabelico najboljših hrvaških lahkootletov. Samo prve naj navedemo v poedinih disciplinah: 100 m Gal 11,2; 400 m Srakar 54,2 1500 m Kotnik 4:11,0; 5000 m Mihalič 16:28,0; 3000 m Kotnik 8:54,0; štafeta 4x100 m Hašk 46,2; met krogle Iveković 12,83 m; met diska Jurković 37,71 m; met kopja Markušić 55,86 m; met kladiva Puhović 41,65 m; skok v višino Ivanuš 175 cm; skok v daljino Urbič 6,87 m; skok s palico Ivanuš 3,40 m.

Pojasnilo o obtoku novčanice

Ljubljana, 24. junija 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino podrobneje določa v zvezi z določili naredbe z dne 19. junija 1942-XX št. 119, ki se nanaša na neveljavnost novčanice ali bankovcev, ki so izkvarjeni in na obvezo oddaje istih, da so predmet omenjenih določb samo za tiste novčaniče in bankovce, na katere so bile na kakršenkoli način vtisnjene oznabe, rekla ali pečati, ki so žaljivi za ustavne ustanove, za oborožene sile, za pravni red italijanske države ali pa druge oznabe, ali pa so na splošno žaljivi za prestiž in čustva italijanskega ljudstva.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino
EMILIO GRAZIOLI

Imenovanje prisednikov sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je imenoval za prisednike sodišča delavskega zavarovanja naslednje gospode:

Fabiani Pavel, Pavlin Franc, Laznik Vilko, Turk Vlado, Naglas Viktor, Hrovatnik Makso, inž. Župančič Franc, Žnidarič Anton, Hribar Peter, Pičman Lovro, Praznik Janez, Jelovšek Josip, Jazbec Janko, dr. Skala Leon, Ogrin Rajko, Majcen Franc, dr. Kopač Andrej, inž. Likar Boleslav, dr. Urban Anton, dr. Vrčon Branko, Demšar Metod, Bricej Nikola, Stefančič Franc, Erjavec Alojzij, Ogrin Leopold, Logar Filip, Tratar Alojzij, Toni Peter, Jemec Franc, Sitar Alojzij, Bec Josip, Likar Ciril, Cvetko Ernest, dr. Loretto Franc, Hartman Kamilo, Gerbec Bogomil, Vrečar Franc, Velkavrh Stanislav, Logar Rudolf, Vajdič Janez. — Za namestnike pa so imenovani: Motos Bogomir, Jeras Egidij, Stepič Mirko, Jurčič Simon, Kobi Srečko, Čemažar Josip, Slamič Franc, Kalin Sa-vel, Govekar Karel, Odtorec Josip, Dežman Josip, Kajfež Anton, Jankovič Alojzij, Pleničar Bogo, Vrančič Ivan, Pivk Oskar, Brej Ivan, dr. Kmet Stanko, Čurk Matko, Radovan Ivan, Markelj Ivan, Kern Ivan, Čej Leopold, Gusina Aleksander, Razem Vladimir, Bizjak Henrik, Okretič Josip, Kerševan Stanislav, Gašperič Alojz, Tavčar Leopold, Kattauer Uršula, Blagovič Josip, Palir Franc, Milharčič Luka, Miklavčič Franc, Vrančič Vladimir, Kršul Jernej, Čarman Franc, Vrečko Ivan, Možina Mihael.

Maksimalne cene za modistovska dela

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo:

Člen 1. Najvišje cene za modistovska dela se določajo takole: Izdelava iz velur tulcev 50 lir; izdelava iz »har« ali »slam« tulcev 40 lir; izdelava iz »vol« tulcev 30 lir; izdelava iz novega baržuna 50 lir; izdelava iz svile ali volnenega blaga 50 lir; preoblikovanje velur klobuka 30 lir; preoblikovanje »vol«, »har« ali »slam« klobuka 30 lir; preoblikovanje baržunastih ali svilnenih klobukov 40 lir; izdelava žalnih klobukov iz žoržeta 50 do 60 lir. — Za dela, ki tu niso navedena, se določi cena prosto po dogovoru med strankami.

Člen 2. V ceniku določene cene veljajo za območje mesta Ljubljana. Okrajna načelstva naj določijo najvišje cene za svoje okraje, upoštevajoč krajevne razmere okraja.

Člen 3. Imetniki obratov morajo imeti cene v obliki cenika izvešene v svojih obratovalnicah na dobro vidnem mestu.

Člen 4. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo upravno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX, št. 8 z zaporom do dveh mesecev ali v denarju do 5000 lir.

EIAR — Radio Ljubljana

Četrtek, 25. junija. 13.17. Kon. rad. orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec — 14. Poročila v italijanski — 14.15. Izmensjalni koncert z Nemčijo — 17.15. Komorno glasbo XVI. stoletja izvajajo sopranistka Inge Nicolai, baritonist Mario Borriello, violinista Viktor Emanuele in Walter Lonnardi ter pianist Giorgio Favaretto — 19.30. Poročila v slovenski — 19.45. Pesmi in napevi — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20. Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30. Vojaške pesmi — 20.45. Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, sodeluje sopranistka Pavla Lovšćetova — operna glasba — 21.15. Koncert ljubljanskega komornega tria: A. Dermelj — violina, C. Sedlbauer — čelo, M. Lipovšek klavir — 22. Orkester, pesmi, vodi dirigent Angelini — 22.45. Poročila v italijanski.

Hrvaška veslaška zveza je dobila laskavi ponudbi, da se udeležijo s svojimi tekmovalci veslaških tekem v Budimpešti in na Dunaju. Tekme bodo mednarodnega značaja in bodo lahko Hrvati pokazali svoje zmoglosti tudi v tej panogi športa. 28. in 29. t. m. bodo tekme v Budimpešti, 5. julija pa na Dunaju.

E. Wallace

58

RDEČI KROG

ROMAN

Ne da bi žrnil besedice, je inspektor pomolil brzojavko Jacku v roke.

Seveda boste odšli. Sicer je to malo neprijetno, ker do devetih ni nobenega vlaka, je dejal Jack. Mladenič je bil zelo slabe volje, ko je videl, da bo Parr res moral oditi.

»Ne, ne bom šel, je dejal Parr mirno. — »Nobena človeška sila tega sveta me ne pripravi do tega, da bi nocoj spet odpotoval z vlakom. Ta zadeva, pa naj bo še tako važna, bo že morala počakati.«

To inspektorjevo omalovaževanje se ni v neki meri strinjalo z misljenjem, ki ga je imel Jack o Parrovem značaju. Po pravici povedano je bil Jack zaradi tega razočaran, čeprav je bil zadovoljen, da bo Parr prebil z njim prvo noč v tej hiši, v kateri se je delo, da ima vsak kot in vsaka soba svoj poseben strah.

Parr je znova premotril brzojavko.

»Yale je to moral odposlati že prve pol ure po najinem odhodu z mesta,« je dejal Parr. — »Ali imate telefon?«

Jack je priklimal in inspektor je stopil za zvezo z mestom. »Preteklo je dobre četrt ure, preden je brnenje aparata naznanilo, la je Parr dobil zvezo.«

Jack je slišal njegov glas v prednji sobi. Ta hip pa se mu je »etektiv spet pridružil. »Bilo je prav tako, kakor sem si predstavljaj, je dejal, »brzojavka je bila navadna prevara. Pravkar sem »ovril s prijateljem Yaleom.«

»In vi ste kar takoj uganili, da je bila brzojavka podtaknjena?«

Parr je priklimal.

»Veste, sčasoma postajam tudi jaz tak ugankar, kot je Yale ame, je dejal detektiv dobrovoljno.

Parr je porabil večer za to, da je vpeljal svojega mladega prijatelja v skrivnostno piqueta.

To je bila igra, v kateri je bil Parr nekoč pravi pravcati mojster. Verjetno je, da ni bilo zanj na vsem svetu tako očarljive igre na karte kot je bila prav ta. Večer jima je ob tej zabavi minil tako naglo, da je bil Jack, ko je pogledal na uro in videl, da je že dve čez polnoč, zelo presenečen.

Soba, ki so jo pripravili za inspektorja, je bila tista, v kateri je stanoval James Beardmore, ko je še živel. Bila je zelo prostorna in prijazna. Imela je tri visoka okna, zvečer pa je bila razsvetljena prav tako kot vse ostale sobe. Imela je tudi nekakšne priprave za acetilenski plin, ki jih je dal instalirati še stari James Beardmore.

»Kje pa vi spite?« je vprašal Parr, ko se je ustavil na pragu in voščil lahko noč.

»Spal bom v sosednji sobi, je odgovoril Jack. Parr je priklimal, zaprl vrata, ter jih zaklenil za seboj.

Inspektor je slišal, kako je tudi Jack zaprl vrata. Začel se je slatiči. Niti na misel pa mu ni prišlo, da bi se čisto slekel. Iz svojega hudo obrabljenega kovčega je potegnil neko staro svileno domačo haljo. Obhlepel si jo je. Potem je ugasnil luč, stopil k oknu in dvignil vse tri zastore.

Noč je bila še precej jasna. V sobi je bilo dovolj svetlo, da je lahko šel do svoje postelje, ne da bi mu bilo treba prižigati svetilko. Legel je v posteljo in se odel s pernico. Je nek način, s katerim pridejo do spanja tudi tisti, ki jih preganjanja najhujša nespečnost, si je dejal. Sicer pa mislim, da je ta način zelo malo znan. Vsa zagonetka je v tem, da je treba odločno poskušati držati oči odprte tudi v temi.

Mr. Parru se je to posrečilo čelo, ko se je obrnil na stran in gledal skozi najbližje okno, katero je pustil priprto.

Proti jutru je Parr nenadoma vstal in stopil tiho proti prvemu oknu. Slišal je namreč neko rahlo brnenje; šum je bil podoben tistemu, ki ga povzroča gladko vozeči avtomobil. Toda spet je vladala globoka tišina. Inspektor je stopil do umivalnika in si umil obraz z mrazlo vodo ter si ga počasi osušil. Potem je spet šel k

oknu, potegnil k sebi stol in se usedel tako, da je videl ves prostor od začetka ceste pa prav do pred hiše.

Ze dobre pol ure je tako gledal na cesto, ko je nenadoma zagledal neko temno postavko, ki se je prikladala iz sence, katero so metala drevesa, in spet izginila v še bolj neprodno temo. Za trenutek je jo spet zagledal, ko mu je znova izginila izpred oči in se pogreznila v senco, ki je obdajala hišo samo.

Inspektor je z neslišnimi koraki odšel iz sobe, prešel hodnik in stekel po stopnicah navzdol. Glavna hišna vrata so bila zapahnjena in zaklenjena. Preden mu je uspelo, da jih je odprl, je preteklo že nekaj časa. Ko je stopil v noč, ni bilo nikjer žive duše. Parr je oprezno stopal po hodniku, ki je šel vzporedno s hišo, ni pa srečal nikogar. Spet je prišel do glavnega vhoda, ko je zaslišal brnenje motorja. Brnenje je polagoma pojenjalo. Ponočni obiskovalec je odšel.

Parr je zaprl vrata, jih zapahnil ter se vrnil v sobo. Ta obisk ga je spravljal v zadrego.

Bilo je jasno, da ta človek, pa naj je bil kdor koli, ni videl Parra. Niti ni mogel biti prepričan, da so ga opazovali. Ta človek je moral priti in oditi skoraj istočasno.

Skrivnost tega obiska je bila odkrita šele jutraj, ko je prišel Parr k zajtrku.

Jack je stal pred kaminom in bral zmečkan papir. Papir je bil tak, kakor bi bil od kod odtrgan. Bil je kakor majhen lepak in vsebina je bila podana v tiskanih črkah. Še preden je prebral do kraja, je Parr vedel, da gre pri tem za sporočilo Rdečega kroga. »Kaj mislite o tem?« je vprašal Jack, ko je detektiv stopil v sobo. »Našli smo pol tuceta takšnih lepakov, ki so bili prilepljeni ali z risalnimi žeblički pritrjeni na drevesa ob poti, ki vodi do naše hiše. Ta pa je bil pritrjen pod mojim oknom.«

Detektiv je bral:

DOLG VAŠEGA OCETA SE NI PLAČAN. NE BO GA TREBA PORAVNATI, ČE BOSTE PREGOVORILI VAŠA PRIJATELJA DERICKA YALEA IN PARRA, DA PRENEHATA S SVOJIM DELOVANJEM.

Viharna preteklost sebastopolske trdnjave

Mesto, ki zanj zdaj divjajo v vsej zgodovini najsilovitejši boji, je večkrat menjalo gospodarja in ime

Manjša mesta na evropskem vzhodu so bila v ostalem svetu vedno precej neznana. Posebna izjema pa je v tem oziru bil Sebastopol, za katerega zdaj že nekaj časa potekajo siloviti boji med Nemci in Rusi.

Sebastopol je odlično naravno pristanišče na Krimu, zajedeno z zahoda v gorski hrbet Jajle. V vsakem oziru je dežela okrog Sebastopola zelo oblagodarjena in bi jo bilo možno primerjati s tisto ob italijanski rivieri. Zato ni čudno, če je dolga stoletja delala skomine najraznovrstnejšim narodom, starih Grkom in Rimljanom, Bizantincem, nekdanjim Rusom, Genovečanom, Litvancem, Tatarom in Turkom, ki so bili nekoč že vsi lastniki tega, po naravi bogato oblagodarjenega koščka zemlje. Skoraj z vsakim gospodarjem pa je to pomembno pristaniško mesto tudi spremenilo svoje ime.

Ob koncu 18. stoletja je slednjič padel Krim tako rekoč

kot zrela hruška v roke ruske carice Katarine

Njen stric Aleksander ter car Nikolaj I. sta leta 1784 dokončala graditev mesta, pristanišča in utrdbe, s čimer je bil začel sloviti Potemkin. Pomorska utrdba je postala zelo slovita po bojih v tako imenovani krimski vojni v letih 1854—55, ko se je sebastopolska trdnjava celo leto trdovratno upirala zavezniškimi francoskim, angleškim, turškim in sardinskimi četami. Rusija pa je po znanju nesrečno končani krimski vojni izgubila tudi Sebastopol. Ruska vojska je doživela poraz, kar je močno vplivalo tudi na rusko zunanjo politiko, ki je tedaj doživela velik preobrat. Sloves ruske vojske, ki da je zaradi neizbranih zalog »živnega materiala« ne premagljiva, se je razblinilo.

O tem obleganju Sebastopola so mnogo pisali. S svojimi spisi o bitki za Sebastopol je postal slavjen tudi Lev Tolstoj.

Težavne zveze, huda zima in še kolera

Kako težavne so bile tedaj prometne zveze z južno Rusijo, se vidi že iz dejstva, da so čete morale narediti peš na tisoče in tisoče kilometrov poti, pri čemer so se zalagale na zelo primitiven način s potrebščinami, preden so pripele do južne krimske obale, do sebastopolske utrdbe, odprte s kopnega. Še številnejše žrtve, kot so jih zahtevali siloviti snežni viharji v zimi leta 1854—55 med prijatelji in sovražniki, pa je zahtevala kolera.

Po cele dneve — piše Percy Mayer v »Münchener Neueste Nachrichten« — je oče pisca teh vrstic, ki je bil ob času krimske vojne star komaj devet let, prečepel pri oknu ob veliki cesti v Mitau in gledal, kako so šle mimo vedno nove čete iz Petrograda na Krim. Astrahanski in uralski kozaki, ki so jim sledili, so baje pobijali po cestah pse in mačke, jih devali pod sedlo, da bi njih meso na ta način čim bolj zmehčali, ter jih nato kuhali in jedli.

Ravnanje z vojaškimi novinci-Judi

Tudi z vojaškimi novinci so tedaj zelo strogo postopali. Z okna v Mitau je bilo mogoče videti na dvorišče neke vojašnice. Tja so privedli večkrat tudi mlade Jude, ki so bili malo sposobni za vojaško službo in ki so jih pobrali kar po ulicah judovskega mestnega

Največji evropski pragozd

Med zanimivimi poročili iz Berlina je tudi naslednje: Sloviti gozd pri Bijalovicah na zaselem ruskem področju, je zdaj prešel pod nemško gozdno upravo. Iz poročila, ki ga je podala ta uprava, se vidi tudi, da je ta ogromni gozd izredno bogat na divjačino. Leta 1914 — piše »Centraleuropae« — je bilo v bijaloviškem gozdu 700 bizonov, 6800 jelenov, 5000 damjakov, kakor tudi veliko število medvedov, volkov in lisic. Pod sovjetsko vlado pa so neusmiljeno iztrežili to divjačino in zato ni čudno, če je bilo vedno manj. Pred sedanjo vojno je bilo v tem največjem evropskem pragozdu samo še 20 bizonov, 800 jelenov, 30 divjih konjev, 80 volkov in nekaj medvedov. Zaradi ukrepov, ki jih je izdal maršal Goering, obstaja upanje, da bo v kratkem mogoče število divjačine v bijaloviškem gozdu spet spraviti na prejšnjo stopnjo. Bijaloviški gozd je res ogromen, saj meri nič manj ko 260.000 hektarov in ga zato lahko smatramo za največja evropski pragozd.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Karel Artur je bil resnično bolj presenečen in razjarjen, kakor pa obupan. Svojega mnenja o tem, da ima njegov način obravnavanja latinščine nekaj dobrega na sebi, ni mogel spremeniti: Na vsak način je bilo zelo mučno, da bo prispel domov kot premagane. Toda mislil je vendarle, da bosta njegova starša, posebno pa mati, uvidela, da leži bistvo njegovega poraza v pikoletstvu. Profesorji v Upsali so hoteli vendar pokazati, da stavlja večje zahteve kakor pa karlstadtska gimnazija, ali pa so morebiti vzeli za dokaz o preveliki samozavesti dejstvo, da Karel Artur ni prisostvoval nobenemu latinskemu predavanju.

Potovanje od Upsale do Karlstadta je trajalo več dni in Karel Artur je svojo nesrečo že gotovo pozabil, ko se je 30. novembra v mraku skozi vzhodna vrata pripeljal v svoje rodno mesto. Bil je celo popolnoma zadovoljen s samim seboj, ker je prispel prav na isti dan, ki ga je bil vnaprej napovedal. V mislih si je že slikal prizor, kako bo njegova mati stala ob oknu salona in gledala ven, medtem ko bosta sestra pripravljali mizo.

V istem dobrem razpoloženju se je Karel Artur vozil tudi skozi vse mesto, dokler ni prispel iz ozkih ovinkastih ulic in zagledal reko kakor tudi Ekenstedtovo hišo na njenem desnem bregu. Toda, za božjo voljo, kaj neki pa se je pripetilo? Vsa hiša je bila močno razsvetljena in se kopala v tolikih lučeh, kakor cerkev na božični dan. In sani, v katerih so se stiskali ljudje v kožuhovalni, so drčale mimo njega in sicer prav vse proti njegovemu rodno-mu domu.

»Veliko slovesnost morajo slaviti,« si je mislil in ta misel mu

okraja. Izginili so ti novinci najprej v neko zgradbo, odkoder so potem prišli ostriženi in goli ter nato odšli spet v drugo poslopje, v pravo vojašnico. Tam so jih oblekli ter jih v nekaj tednih naučili rabiti orožje. Če so bili v začetku nedisciplinirani, so jim njihovo nepokorščino in druge muhe kaj kmalu izbili iz glave in to neusmiljeno. Potem so kot vojaki odšli na bojišče. Če so se tam tudi res kaj navdušeno borili, je seveda drugo vprašanje.

»Sovražnikove izgube zelo krvave - mi pa smo izgubili le tri kozake«

Naravnost presenetljive so bile uradne novice z bojišča. »Povsod na Krimu« — tako je imel človek priliko brati v teh poročilih — »so bili vsi, tudi najobupnejši napadi Francozov in Angležev odbiti in so bile pri tem izgube zelo krvave. Mi smo vsega skupaj izgubili le tri kozake...« Resnica pa se je pozneje izkazala in je bila tale: Samo pri obleganju Sebastopola so imeli naskakovalci 80.000 mrtvih, na ruski strani pa jih je padlo 120.000. Sebastopolsko žaloigro pa so kmalu po vojni zatemnili notranji dogodki v Rusiji.

Car Nikolaj je umrl še za časa krimske vojne in mnogo upanja so stavili v bistrega

Nemški cilji v zasedenih vzhodnih deželah

Predvsem dve nalogi: odpraviti boljševiško kolektivno gospodarstvo in preprečiti novo protievropsko revolucijo

Nemški minister za zasedeno vzhodno ozemlje, Alfred Rosenberg, je imel z zastopnikom uradne agencije DNB razgovor, v katerem je prvič podrobneje razložil cilje nemške uprave in dosedanjega obnovitvenega dela na področju, ki so ga morali boljševiki zapustiti. Najprej je poudaril, da bo pod njegovim vodstvom prvič treba ustanoviti »teritorialno ministrstvo«, ki bo glede Vzhoda združevalo v sebi posle skoraj vseh najvišjih nemških oblasti in dvoje velikih nemških komisariatov, ki kažeta v zgodovinskem in narodnostnem oziru zelo različen ustroj.

Minister Rosenberg je potem poudaril, da se bo zaradi uničujoče dolgoletne boljševiške delavnosti na nekdanjem sovjetskem ozemlju ponekod treba v bodoče držati zelo različnih metod. Tako se nanašajo nove določbe glede obdelovanja zemlje, kakor je poudaril minister Rosenberg, izključno le na nekdanje sovjetske pokrajine. Izvzete so torej Baltičke dežele in tisti del zahodne Ukrajine, ki je bil prej pod poljsko oblastjo. Kot bistvo nove ureditve na Vzhodu je Rosenberg označil

odpravo boljševiškega kolektiva

Poudaril je, da bodo kmetje z odpravo kolhozov dobili spet veselje do dela. Izrazil je potem svoje zadovoljstvo nad tem, da v Beli Rusiji že nekaj tednov po uvedbi novega reda v kmetijstvu ni bilo nobenega kolhoza več. V osmih tednih so jih tu odpravili 1490. V zvezi s tem je zlasti pohvalil delo poljedelskih voditeljev in tistih, ki so v preteklih mesecih sodelovali pri civilni upravi.

Glede Baltičkih dežel pa je dejal, da agrarna ureditev v zgoraj omenjenem smislu ne pride v poštev za Estonko, Litvo in Letonsko, ker imamo tu opravka z gospodarskim prostorom, ki je v neki meri še nedotaknjen.

Alfred Rosenberg je dalje povedal, da bodo na državnih posestvih, tako imenovanih sovhozi, še dalje delali pod nemškim vodstvom, da se tako počasi popravi škoda, ki jo je prizadejal boljševiški sistem.

Uredba o ustanovitvi samostojnih obrti v Vzhodni deželi in Ukrajini, kakor tudi obnovitev trgovine in male industrije v prejšnjih baltičkih deželah, sta prav tako dokaz, da se bo življenje na Vzhodu spet obnovilo. Na vseh delovnih področjih — je poudarjal minister Rosenberg — priznava nemška uprava v celoti načelo čim večje storitve.

Potem je minister prešel na

kulturno življenje

v vzhodnih pokrajinah in je dejal, da danes izhaja že 169 časopisov, pisanih v jezikih, ki jih govori domače prebivalstvo. Šesterih reprezentativnih nemških glasil se poslužuje nemška uprava za objavljanje uradnih določb. Kjer je bilo le mogoče, so bile ustanovljene tudi že šole. V Baltičkih deželah tehnični zavodi že spet delajo s polno paro. V Ukrajini so na primer znova odprli

mladega vladarja Aleksandra II. Ze v prvih letih njegovega vladanja se je pokazalo, da so bile te nade upravičene.

Veliki sin Baltika

Todlebenov trg v Rigi je do leta 1918 spominjal na velikega sina Baltika, graditelja sebastopolske trdnjave. Todleben je ostal v živem spominu v Sebastopolu vse do današnjih časov. Mesto, ki je bilo za časa obleganja popolnoma porušeno, je bilo potem znova pozidano. Razen pristanišča in pristaniških naprav je Sebastopol še leta 1910 vzbujal na človeka vtis mesta v vrtovih, v katerem ni bilo ruskega nič drugega, razen cerkev, zidanih v bizantinskem slogu.

Revolucija leta 1905

O revoluciji, ki je bila v tem mestu pet let prej, so pričali samo še sledovi, ki so jih na obzidju zapustili meči... To rusko revolucijo je začel peščica vojakov in mornarjev. Drugi pa, namesto da bi pobili upornike, so orožje obrnili proti svojim častnikom. Upornikom so se nato pridružili tudi nekateri mornariški častniki, med njimi neki poročnik Schmit, ki je brzojavil Nikolaju II., da mora takoj sklicati konstituant. Peti dan po izbruhu revolucije — bilo je to 15. novembra 1905 — je vojaštvo, ki je bilo ostalo zvesto vladi, začelo z utrdbo in ladij streljati z granatami na upornike. Uporniki so se morali umakniti iz Sebastopola v Odeso, odkoder so potem začeli slovito odisejati s križarko »Potemkin«, ki je resno ogražala tudi Romunijo in Bolgarijo, a se je nazadnje žalostno končala.

Besedilo: Jože Tomažič

Pogorska pravljica

Risal Jože Beranek.

18.

Sin je sedel v kot in dobro se mu je zdelo, da je prišel samo o mraku. Mati je prinesla gorečo lojenko ter jo prilepila na mizo rekoč:

»Dober večer.«

19.

Ko so bili za mizo, je sin vprašal: »Ali bi lahko pri vas prenočil?« Glas se mu je tresel, najraje bi ju bil objel. Pa se je premagal in govoril:

»Tujec sem v vašem mestu. Zdaj na noč si ne bi rad drugod iskal prenočišča. Dobro vama bom plačal.«

Ženske — izborne letalke

Znani letalec in graditelj letal, major Aleksander Seversky, je zadnjič pri neki priliki izjavil, da so tudi ženske zelo uporabne za letalsko službo in da so celo sposobne, udeleževati se letalskih bitk. Po mnenju tega letalskega strokovnjaka so ženske prav tako, če ne še celo bolj nadarjene za letanje po zraku, kot pa moški. Imajo prav vse sposobnosti, da lahko postanejo najboljše letalke. Predvsem bi bilo, po mnenju Severskega, pametno zaposliti jih pri pilotiranju letal, ki so namenjena iz tovarn na vojno področje, kajti na ta način bi lahko prihranili mnogo moških pilotov, ki so dosti bolj potrebni za vojne polete.

širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Štedljivost za veliki odliki dijaka, toda to jim ni zadostovalo. Pričakovali so tudi nagrade švedske akademije in razprave, ki bodo tako bleščeče, da bodo vsi stari profesorji enostavno onemeli. Meščani so pričakovali duhovite improvizacije pri narodnih prireditvah in povabila v književniške krožke, k profesorju Geierju ali k deželnemu glavarju Kraemerju ali h gospej polkovnikovi Silverstolpe.

Tako so torej na vso stvar gledali meščani v Karlstadu. Toda v dosedanjem življenju Karla Arturja niso mogli odkriti še nič bleščečega in izjemnega, kar naj bi potrjevalo in dokazovalo njegovo nadarjenost. Da, to so pogrešali ljudje. Gospa Beate je vse to predboro vedela in zato si je mislila, da ne more nič škoditi, če se na veliki zvon obesi, da je njen sin Karel Artur končno prestal preizkušnjo svojega znanja.

Da bi pa mogel njen sin pasti, s tem seveda ni računala. »Nič ne ve ne nič določnega,« je rekla končno zamišljena. »Nihče razen domačih. Vsi ostali so slišali le to, da se pripravlja veselo presenečenje.«

»Potem si moraš ti takšno presenečenje pač izmisliti, mati,« je odvrnil Karel Artur. »Zdaj menim iti v svojo sobo in ne bom prišel dol h gostiji. Ne zato, ker bi si morebiti domisljal, da bi mi meščani šli v nesrečo, da sem padel, pač pa ne bi rad gledal sočutnih pogledov.«

»Toda, kaj naj vendar rečem ljudem?« je vprašala gospa polkovnikova.

»To pa prepuščaj popolnoma tebi, mati,« je odgovoril Karel Artur. »Zdaj grem gor. Gostom pa sploh ni treba vedeti, da sem tu.«

Toda to je bilo prebridko in čisto nemogoče. Potem bi morala gospa polkovnikova sedeti za mizo in raztresati svoje znanje, pri tem pa misliti, da njen sin žalosten in nem čemi v svoji sobi. Niti svojih oči ne bi mogla pasti na njem, ne, to bi bilo prebridko za gospo Beate.

»Predragi Karel Artur, ti moraš dol k večerji. Sem se že nečesa domislila.«

»Kaj ti je šnilo v glavo?«